

Mötesanteckning

Webbmöte om samlingsförvaltning

Materialval

Mötesdatum: 2018-04-11

Mötestid: 15.00-16.00

Deltagare:

- Alissa Andersson, Riksantikvarieämbetet
- Anna Javér, Göteborgs stad
- Annika Carlsson, Riksantikvarieämbetet
- Ann-Sofie Stjernlöf, Världskulturmuseerna
- Emelie Svensson, Järnvägmuseet, SHMM
- Ingela Chef Holmberg, Riksantikvarieämbetet
- Maria Eriksson, Järnvägmuseet, SHMM
- Petra Holmstedt, Österlens museum
- Rebecka Karlsdotter, Studio Västsvensk Konservering
- Åsa Fjällborg, Jönköpings länsmuseum

Den här gången var temat: *Materialval*. Syftet med mötet var att delge varandra erfarenheter och tips kring temat. Här följer minnesanteckningar om vad som togs upp på mötet. Några av de närvarande deltog endast som åhörare på grund av tekniska problem.

Inledning

Riksantikvarieämbetet jobbar med materialfrågor på olika sätt och får ofta frågor om vilka material som är de bästa att använda inom samlingsförvaltning. Som myndighet kan Riksantikvarieämbetet tyvärr inte hänvisa till specifika produkter eller inköpsställen utan jobbar istället på andra sätt för att hitta lösningar för att visa på vad som är bra materialval och hur olika material påverkar föremål.

Det finns två Vårda väl-blad kring materialval från Riksantikvarieämbetet. (se länkar). Det finns även en guidebok om utställningsteknik som sammanställdes av Riksutställningar 2014. Denna tar inte upp bevarandefrågor utan ger praktiska råd om hur det är att jobba med material i utställningar. (se länk)

Vid Riksantikvarieämbetet finns också sedan ett år tillbaka den utställningsverkstad med teknikerkompetens som tidigare fanns på Riksutställningar. Här finns praktisk kompetens om hur man arbetar med olika material i framförallt utställningar.

När används material på museerna?

Mycket material används vid packning när man byter eller omstrukturerar magasin och vid utlån. Mycket plast används i packning bland annat för att skydda mot väder och vind. Mer tips om återanvändning av förpackningsmaterial efterfrågas.

Vilka material används av mötesdeltagarna?

- De material som nämns är Neopolen, Ethafoam, Tyvek och bubbelplast.
- Hörnskydd till tavlor används om de passar, annars gör man egna skydd av bubbelplast.
- Tygpåsar fyllda med polystyrenkulor kan användas som packmaterial för att fylla upp hålrummen runt föremål i kartonger.
- Till möbler kan stora lådor som man slår ihop med en pall i botten användas. Insidan kläs med Neopolen. Dessa lådor kan återanvändas.
- Plastlådor av polystyren från matindustrin har använts i vissa sammanhang.
- Tre-lags bubbelplast som är hållbarare går att återanvända.
- En fråga kom upp om någon känner till ett lätt och stabilt skivmaterial som nämndes på Samlingsforum 2016 och som kan användas att lägga som skydd runt tavlor. (Nationalmuseum anordnade packseminarium på Samlingsforum, Anne-Grethe Slettemoen och Pär Lindblom. De kan säkert kontaktas kring detta. Författarens anm.)

Var köps material av mötesdeltagarna?

Några av de firmor som nämns är:

- Nilsen and Bainbridge
- Kållereds ramverkstad (återförsäljare)
- Tranåslist
- Museiservice
- KLÜG (kartong och papper)

Ofta används stora internationella firmor som har mer urval och fler kvaliteter att välja på.

När det gäller magasininsinredning har Konstruktör och Nordplan lagt ned. Brunzell är ensam kvar på marknaden. Lokala plåtfirmor används ibland för att de är billigare.

Ibland tillverkas egna lådor. Små fyndaskar köps in, ofta från museiservice. Sällan är de material som köps helt färdigt, utan måste anpassas. Någon har tidigare använd Riksarkivets tjänst, där de skär till arkivbeständiga boxar på beställning.

Hur väljs material?

Ibland finns policydokument kring hur man ska välja material. Ofta saknas det helt och hållet. Olika museer gör på olika sätt. Man köper ofta det som man av erfarenhet av. Ofta frågar man kollegor på andra museer.

Miljödiplomerade museer finns, men ibland kanske det inte når ända ned i organisationen och till de som väljer material.

De flesta museer har inte tid eller råd att testa och utvärdera material själva. Testning kan vara ganska tids- och resurskrävande. Man får förlita sig på beprövade material och leverantörer. Man måste alltid räkna med att en förpackning blir stående en längre tid än vad man tänkt från början.

Önskemål finns om att Riksantikvarieämbetet borde testa olika material och sprida resultaten. Till exempel genom Oddy-testning. Riksantikvarieämbetet är medveten om behoven och jobbar på olika lösningar. Det finns krav på opartiskhet och att man inte förfördelar vissa leverantörer.

Material som inte fungerat så bra

Foam som sväller runt föremålen fungerade inte så bra på vissa typer av objekt.

Lådor av mjuk kanalplast blir dammiga och faller sönder efter ett tag. (troligen wellplast som avses, författarens anmärkning)

Vissa har återanvänt packmaterialet för utställningar och ställt ut föremål på dessa, men det blev inte så snyggt.

3D-utskrifter

Test med att använda negativa former i 3D-utskrift som stöd till transport och förvaring görs på Världskulturmuseerna. Eventuellt håller inte materialet i utskriften över tid. Men utvecklingen går snabbt och det finns många olika slags material som kan användas, både hårda och mjuka. Ett förslag är att använda en 3D-modell av föremålet för att testpacka i syfte att minska hanteringen av föremålet.

Ett annat exempel på förekomst av 3D-utskrifter är mindre skulpturer som synskadade kan känna på.

Syrafritt material

Hur väljs syrafritt material? Var köper man det?

Används bland annat för montering av verk. Vissa vänder sig till inramningsbranschen för material. Dessa säger sig använd "museimaterial". Viktigt att kolla så att materialet är syrafritt hela vägen igenom och inte bara i ytskikten.

Syrafri kartong tar upp syra från omgivningen och kan också brytas ner och bli syrahaltig efter en tid. Det kan gå olika fort beroende på kartong, var den förvarats och vilka föremål som förvarats där i. pH-mätningar kan göras. Ibland kan tyg väljas istället för papper vid packning och förvaring av föremål.

Risker

Använd brandsäkra material.

Flera uppger att de har aktivt minimerat silkespapper i magasinerna på grund av brandrisk.

Räddningstjänsten varnade för brandrisk vid ett museum när de såg förekomsten av mycket Neopolen i magasinerna. Museets egna tester visade att det var svårt att tända eld på Neopolen. Men det kanske beror på temperaturen när den antänds. Packmaterial påverkas av olika klimatförhållanden.

Inköp av stor mängder material

Köp bara in det som redan används i andra sammanhang så att man inte får onödiga lager. Kartonger blir ofta över när föremål packas upp efter en flytt. Tänk igenom från början om dessa kan återvinnas i ett annat sammanhang eller

skänkas till någon annan. Se till att man kan vika ihop kartonger så att de inte tar upp onödig plats i dyrbara magasin.

Montermaterial.

Montermaterial används både under kortare tid och under längre tid vid till exempel en basutställning. Svårt att stoppa avgasning av material. Det kan skilja mycket mellan olika fabrikat.

Man måste göra kravspecifikationer när man köper material och tillverkar montrar, det upplevs ibland som svårt.

Torktiden för nya material, som exempelvis bemålade skivor, är minst 4 veckor. Men ju längre tid desto bättre. Detta är dock orealistiskt för många museer där man inte har den tiden att låta materialet stå en längre tid. Om man ändå kan det måste det kanske ändå borras hål eller liknande vid montertillverkningen där gaser kan komma ut. I snittytor och liknande bildas det mest gasning.

Vissa museer har en monterpark bestående av olika storlekar av likvärdiga montrar i samma stil. Vitt är standardfärg som man får förhålla sig till vid utställningsproduktion istället för som tidigare tillverka nytt vid varje produktion. Dessa montrar kan återanvändas.

Montrar kan kläs in utvändigt med olika material istället för att bygga och beställa helt nya montrar för att variera utseendet. Det är då lättare att välja en bra inredning och säkerhet i montern.

Magasinsinredning för arkeologiska samlingar

Brännlackerad plåt kan användas istället för trälådor. Masonit- eller trälådor är fortfarande vanliga för arkeologi. Det har varit vanligt med arkeologbackar i trä som har en standardstorlek för att passa i olika backställ. Men ofta försöker man nu övergå till brännlackerad plåt eller syrafri kartonger.

Var hittar man bra information?

- Från kollegor.
- På studiebesök och resor.
- Man samlar på sig erfarenheter efterhand men det kan vara svårt att hinna sprida detta vidare.
- Kunniga leverantörer som man kan fråga.

- Önskemål om att Riksantikvarieämbetet borde ha en lista på material som andra kan lägga ut tips på.
- Tips på att använda sig av Kulturvårdsforum för tips och frågor. En del länkar finns där. (se länk)

Kommande möten

Nästa webbmöte hålls den 22 maj, 2018. Temat är ännu inte bestämt.

Länkar som nämndes på mötet:

Artikel från 2012 med exempel på användning av 3D-teknik för montering av föremål: <http://journals.openedition.org/ceroart/2546>

Utställningsverkstaden på Riksantikvarieämbetet:

<https://www.raa.se/om-riksantikvarieambetet/utställningsverkstaden/>

Lästips om att välja material

Material för utställning, förvaring och packning. Allmänna utgångspunkter. Vårda väl. Riksantikvarieämbetet: <http://kulturarvsdata.se/raa/samla/html/10938>

Material för utställning, förvaring och packning. Vanliga material. Vårda väl. Riksantikvarieämbetet: <http://kulturarvsdata.se/raa/samla/html/10939>

[Products Used in Preventive Conservation](#) CCI Technical Bulletin 32 (2018)

Guidebok för utställningsteknik. Riksutställningar (2014)

<http://kulturarvsdata.se/raa/samla/html/11431>

I **[materialgruppen på kulturvårdsforum](#)** finns länkar till databaser och listor med material och återförsäljare, bland annat för packning:

[Emballasje](#) Norska resursbanken Samlingsnett. Längst ner på sidan finns exempel på inköpsställen

[Forhandlerliste](#) Lista på produkter och inköpsställen. Slots- og Kulturstyrelsen, Danmark

[Materialtestning på British museum](#) På museets webbsida finns en databas med resultat från Oddy-tester på material.

[STASH](#) Storage Techniques for Art, Science and History

[Preserv'Art](#)

[Cameo Conservation & Art Material Encyclopedia Online](#)

[PACCIN Materials Index](#)

[MITS - Material Information Translation Site](#) Databas med packmaterial

[Oddy-tests: Materials Database](#) på AIC Conservation Wiki

[Tabell med resultat från national Archives of Australia:s PAT-test](#) (1996-2012).